

Jag har gjort ett försök att rekonstruera denna Gotlands jordbok från 1280-talets mitt och slut och härur gör jag utdrag för Nasum-bygden i Tofta fjärding och Stenkumla ting.

Gårdarna upptas i gardgangsordning med början med bygdens huvudgård:

1.	i Nordr gardum	5	mark	penning
2.		5	"	"
3.	Rangvaldr	5	"	"
4.	i kamblausä	5	"	"
5.	i kvium	5	"	"
6	Mikael	5	"	"
7	(Botmundr) i Nasheim	5	"	"
		35	"	"

Någon gång under 1300-talets mitt hade denna lista stelnat till särskilda gårdsnamn:

- 1) Norrgårde
- 2)
- 3) Rangvalds
- 4) Kamlausa (Gårdsnamnens stavning här säkert moderniserade)
- 5) Kvie
- 6) Mickels
- 7) Nasume

Under slutet av medeltiden orkade bygden inte med att bära mer än tre självständiga gårdar: Norrgårde, Rangvalds och Nasume. Dessa tre övertog marken från de fyra övriga som lämnades öde.

En närmare presentation av de sju Nasum-gårdarna från tidig medeltid kan här vara på plats.

1. Norrgårde

Troligen var det folk från ~~vikingagården~~ ^{järnålders-}gården i Storängen (fornminneskartan 6 D) som byggde gården norderst i byn, norr om Nasume träsk. Den var kanske den mest betydande gården och först i gardgangen. Närheten till byplatsen kan tyda på detta. Åkern Skinnare norr om gården och den med stenhällar kantade Skinnarkäldu visar på att här varit plats för skinnberedning. Om det rört sig om lokalt begränsat hantverk eller kanske verksamhet av internationellt omfång med inköp av hudar från kanske Finland eller Polen och försäljning ända till England kan man säkert aldrig få veta. Hur länge garveriverksanheten pågick här - från vikingatid? - till 1300-tal? - är frågor som troligen aldrig kan besvaras.

Under senare åldrar kallades i allmänhet Skinnarkäldu för Skreikus käldu efter en båtsman Skrika som bodde här i närheten under 1700-talet. Det var då bygdens viktiga vattenhämtningsställe, och användes dessutom av generationer kvinnfolk för tvätt och byk. Stenläggningen kring källan fanns ännu i mannaminne kvar, men är nu borttagen eller nerskjunken i sörjan och överväxt.

Norrgårde hade sedan gammalt att erlægga 5 m. p (= mark penning) årlig skatt till kungen men beloppet ökade till 10 m p, sedan den lagt under sig granngården i söder: gård nr 2 i gardgangen. Antagligt är att denna forna skatteskyldighet nära sammanhänger med det värdetal i markelej som gården senare tillskrives: 10 markelej (1646).

Förste till namnet kände ägaren på Norrgårde var Iacob Norregord, omnämnd i Sören Norrbyds räkenskapsbok 1523.

2. (Gårdsnamnet ej känt)

I Söderängen 500 m. söder om Norrgårde fanns enligt skattelägningskartan år 1700 "rudera efter huus". Det var troligen resterna efter en då sedan länge ödelagd gård, vars namn vi inte känner. Möjligen kan gårdsnamnet haft förleden Blis, ty västerut kring gårdsplatsen gränsar Blis-